

ادیات عمومیه چموعه‌سی

سنه: ۱ هفته‌لیق سیاسی، ادبی و علمی غزنه‌در. نومرو: ۲

پیشیخانه

پارس و برلین معاہده لرینک حق الفاسی

من بخک تاله‌برانه قارشیلاشدیغی و یانه مؤتمرندن بری، آوروپا سیاستنده مؤثر یکانه اولان شرق مسئله‌ستنک، منظومات دولیه تشکلاتنه وارنجه‌یه قدر اساس اولدیغی تاریخ سیاسی متعارفه حالت کتیرمشدر: دونکی اتفاق مثلثه بوکونکی ائتلافک اصلی، دوغرودن دوغرویه (۹۲) میدان حربنک کونترنند ظهورایتشدی. برلین اجتیاعنده تبلر ایدن منافع متبارزه، یکدیگرینه دشمن ایکی هیئت تولید ایتمک صورتیله، شرق مسئله‌سته‌ایتنا ایدن برغرب مسئله‌سی وجوده کتیریبوردی! بوصورتله، حکومه‌مز مشکل برانزوایه محکوم اولشدی: او زماندن بری آوروپا ایله، تک باشه، قارشی قارشی‌یه قالمش، و آنچق طرفینک اختلافی اوزرینه تأمین سیاست ایده‌بیلمشdi!

ملکتینک ایلک خیاتی سایه‌سته آیاستفانوسه قدر کلوب سعد الله پاشایه مطالبی تقریر ایدن موسقوفک درت آی دوام ایده‌بیلن موقعيتی، انکلتنه‌نک ضربه رقابتنه اوغرادقدن صوکره، بالقالنرده یاپیلان تعدیلات، برلین فونفره‌ستدن دوغمش برآوروپا لطف کارانی طرزنده قارشیلاشتی: فی الحقيقة مملکتین ایله صربیه و قره‌طاغک استقلالی، و [بولغارستان] عنوان ظاهری‌سیله روم ایلی‌یی ایکی‌یه تقسیم ایدوب، چارک تحکیم آلتنده، آزاد اولوردکن اسیراولان بر حکومت غیرملیه‌نک تشکلی، آوروپاده صوک بالقان محاربه‌سته قدر دوام ایده‌بیلن وضعیت ملکیه‌منله یک نظرده قابل قیاس اولاماز. آیاستفانوس معاہده‌نامه‌سی آووجزده سلانیک شبه جزیره‌سیله برلین مقرر اتسدن اوج سنه صوکره یونانه الحاق ایدیلن تسالیایی، اپیری، آرناوودلک وبوسنه - هرسکی براندویی حالده، بولغارستان نامنه آلدیغی اراضیله مملکتی نقطه اتصالی اولایان ایکی پارچه‌یه افزاغ ایدیبوردی: برلین مؤتمرسه، موسقوفلرک پک عجمی برآلله چیزدیکی بوجرافیا مسوده‌سته تصحیح ایدرک بزه یکپاره برووم ایلی برآمشدی . فقط غورچاقوفک آلدیغی بوخریطه درسنندن، ترکیه، مساحه اعتباریله دکل، ساده شکل اعتباریله براستفاده ارضیه تأمین ایده‌بیلدیکی حالده، سیاسی و معنوی هیچ بر قائله قازاناما مشاهدی. بو تصحیح اک زیاده

[*(ترجمان حقیقت) غزنه سنه]

مhydr اقندی *

بومکتبك صاحبی معرفت پروران ادبیان اکرم بک افندینک خزان قلب
و ذکانک وطنمزر بخشایش قدرتی اولان آثار شعریه و ادبیه فی کرچکدن بر اقتدار
ادیبانه ایله جمع ایدرک تشر ایلدیکی تعلیم ادبیات حقنده معهود ابراهیم افندیله
احمد مدحت افندینک مقاله لری مطالعه ایتدی . ترجمان حقیقت باش محرریله
مداوله افکاردن اول ابراهیم افندی حقنده برایکی سوز سویلک ایستر :

بوورقه نک محرری بر دیکر مکتبوندده سویلکی کبی ینه تکرار ایدرکه
مؤاخذات ادبیه کیریشمک ادبیاً بیوک بر اقتداره متوقفدر . زیرا ادبیاتک اک
دقیق ، اک علوی بر قسمی ده حسیانه عائد اولیور . او جهته درکه بعضاً تصادف
اولنان بر فکر شاعرانه ذهنی تأثیر ایتمدن قلبهد کر ؟ فکر بر شی آکلامن ،
قلب هیچ بیلمدیکی بر تأثیر ایله هیجان ایدر ، علم او فکر شاعرانه قاعده یه
مخالف بولور ، ادب آنی قواعدک ما فوقنده بر قاعده عد ایدر ،
هر اعضاي [۱] بود علامه هر فن بیلان براجمن دانشک مظہر
تقدیری اوله ماز . کافه علوم و فنون موجوده دن محروم ، یالکن روحک
حقیقتنه مفتون بروجدان آنی نمونه عرفان دیه تلقی ایلر ، بر شاعر ، سلطان
انسانیت اولان وجدانک کوچک برمیلنی قوجه بر عصرک تقدیرینه دکشمز ،
شاعر ایسه هرشیدن زیاده حسیاتی وجدانک نمایل ایتدیکی جهتلری سور .

[*] نشر اولنه مامشد.

(۱) اعضايک مفردی اولان (عضو) بمقامده قول الالماد بفی ایچون بوراده (هر اعضا)
تبیرینک یا کلش عد اولنه میه جنی ظننده یم .

مثلا بر کتاب یازوب نشر ایدر، او اثری ناموسم کوریلور، بزمؤاخذ، بونک شمدی زبانی ایدی؟.. افکار عمومیه‌نک اشتغال ایتدیکی شو مسئله وارکن اکا دائز یازمیوبده بوانزیکنی چجون نشر ایتدیکن؟..» دیسه (حقکز وار، بوائزی نشرايتمش بولندم، چن کون برصباج تماشاسی بک خوشمه کتمنشده آنکچون...) دیه جواب ویر. [+] بر شاعره دریانک خفیف خفیف طالغه‌لنسی بر لسان واضح‌له الهک عظمتندن، طبیعتک علویتندن، برصباج پیلدیزینک توج تورانیسی کائناتك اسرارندن خبر ویر. اشته شعر وادبک بو خاصه خارق العاده سنی سوء استعمالاتدن محافظه ایچون اوروپا ملل بنوره‌سی مؤاخذات ادبیه و شعریه‌یی ینه‌شعا وادبایه ترک ایدرلر. ترجمان حقیقت غزن‌نه‌سنه‌ده معلوم اولدیغی اوزره بوکون فرانس‌ده الکبیوك غزن‌به‌لرک هر هفت‌هشتر ایتدکاری مؤاخذات و مطالعات ادبیه‌یی «فرانسو اقوپه» «پول بورژه» «پول آرن» «امیل بلامون» و سائره کی عصرک ممتاز ادبا و شعراءی یازار؛ معتبر غزن‌به‌لر طرفیدن موظفلرلر. انگلتره‌ده تایمس کی، دیلی‌تلغراف کی، استاندارد کی غزن‌به‌لرک محترمی نه درجه‌لرده مقدر و نه مرتبه‌لرده کوزل یازدقلوی معلوم‌در. بونکله برابر ینه هیچ بری مباحثه ادبیه‌یه کیریشه‌من، کیرشنه هیچ برمطبعه قبول و نشر ایمز، برمدت‌نبری حد عاجزانه‌سی داخلنده بر انقلاب ترقی کوستن ادبیات عثمانیه مؤاخذه‌سی، جوهر کمالی سنک سیاهدن، بدایع ادبیه‌یی افکار عامیانه‌دن، اون طقوز نجی عصری عصر آدمیتندن تفریق و تمیز ایده میان ابراهیم افندی‌یه براقق، مثلا تنظیم و تقدیر قیمتی اچچون مجواهراتی دمیرجیله‌هه تسالمیم ایتمکه بکزد.

مثلا «ادبیات جدیده دنیلان نسنه‌لره» «خیرالخلاف اولدکه ارث اسلامی هبا ایمیه» کی قان قوله‌سی، رمضان، یرام دستانلری یازانلره موجب غبطه اوله‌حق افاداتک صاحبندن ادبیات مؤاخذه‌منی بکله‌ملک بر دیوار بویا چیسندن الک کوزل تابلولزک تصحیحه، دولنکردن اسکی یونان استاتولرینک تنظیمنی

[+] بوسوزی ویتور هوغونک شرقیات Les Orientales عنوانی مجموعه اشعاری حقنده سویلش اولدیغی روایت ایدرلر.

انتظار ایتمک دکلیدر؟... شوقدر وارکه ادبیات جدیده ظرفدارلری ابراهیم افندی بی طرز جدید ادب علیهنده کورمکی نسلنجه بربخنیارلق عدد ایتدکلری کی، اصول عتیقه نک نه درجه لرده سقیم اولدیغنه طرفدارینی بر دلیل مشخص صورتنده کوسترلر. شخصیاته خاں اولان تجاوزی بر طرف اوله رق مباحثه ادبیه ده ابراهیم افندی یه جواب ویرمک بزم تنزل ایده جکم شیلدن دکلدر. افندی ایستدیکنی سویلکده مختاردر.

ترجمان حقیقت غزنه سنه کلنجه: هرشیدن اول شوراسنی صورمق لازم کلیرکه تعلیم ادبیاتی «شدتلی بر نظر مؤاخذه ایله تلقی ایدن استاده» کیملر اولیور؟ «هنوز تنقیده چکمین غزنه لر» هانکیلریدر؟ معلومدرکه استانبولده هرکون نشر اولان اوچ غزنه وار [ُ]. مملکتمنزده بیک درلو نواقص اسباب ایچنده نشر اولننه کلان آثار ادبیه نک کثیری دها غزنه لر منزک کرچکدن مقندر ادبامزه مطالعات و مؤاخذات ایچون برر قسم ادبی آچه حق درجه ده بولنیور. غزنه لر منز ایچنده ادبیات ایله اک زیاده اشتغال ایدن ترجمان حقیقت درکه باش محتری طرقندن (تعلیم ادبیات) تنقید ایدیلیور.

تعلیم ادبیات، لسانی و جدان، وجهه عزیتی ترقی اولان ادبیات جدیره منزک بش اون سنه ایچنده کوستردیکی کالاتک منتبخ برحیزنه عرفانی اولدیغندن بیان افکاره لزوم کورلدی.

«تعلیم ادبیات قواعد عربیه بی تامیله لسان عثمانی یه تطبیق مجبوریتنده بولنامشدرو.» یولنده کی اعتراضک طوغری اوله میه جنی س-سویلنیور که حقلرینی هر کس تسلیم ایدر.

«فصیحانه و بلیغانه دنیلان برسوزک هر لسانده اولدینی کی، بزمته که قسم اعظمی طرقندن بلا تکلف آکلاشلسی» فکرینه استاداً تعلیم ادبیات ده کوریلن مکملیتک سریع الزوال اوله جنی بیان ایدیلیور که او با بدہ فکر من تباعد ایدیجور. معلومدرکه تعلیم ادب ادبیات عالیه دن اولدینی ایچون استانبولده اک بیوک

[ُ] اوzman استانبولده نشر اولان یوی جرائد ترکیه ترجمان حقیقت، جریده حوادث وقت غزنه لری ایدی.

بر مکتیمزك اك ايلرى كلان شا كردانىه تعلم اولىيور . نه حاجت ! .. ترجمان حقىقت باش محرزىنك ديدىكى كى «فصىحانه و بىلغانه دنىلان برسوزك هر لساندە او لدىني كى ملتىك برقسم اعظمى طرفىدن بلا تكليف اكلاشىمى » لازم كسىدى ادبىات عالىيى انكلترەدە ، فرانسەدە آلمانىادە دارالفنونلارك مىتى صنفلرىنه تعلم و افهامه احتياج كورلىزدى .

انكلترەدە شڪسپيرك ، فرانسەدە هوغونك ، آلمانىادە كوتەنك نائل او لدىني درجه ترجمان حقىقتەذخى خفى او لمامق كر كدر . عجبا شڪسپيرك ، هوغونك كوتەنك سويمىكلىرى لسان «ملتك برقسم اعظمى طرفىدن يلاتكلىف آكلاشىمى» قابلىيدىر ؟ .. خېر . اكلاشىمىدىني ايچون جناب حقدن صىكرە خالق معانى عد او لنان شڪسپيرك ، برقاچ قوتلى دولتك قورتەمې جىنى برآدمى سلطنت ادبىيەسى سايەسندە اعدامىدىن تخلیص ايدن ويقتور هوغونك آثارى فصاحت و بلاغىتنىن محرىمەر دنىلەمكە امكان وارمۇيدىر ؟

« لسانىز حالا دخى دوزكۈن سوپىلر قادىنلارمىزدىن ايشتىدىكىز سادەلىكى و فصاحت و بلاغت صحىحەيى آلورسە او زمان ظھور ايدەجىك برا كرم بىك شىمىدى انتخاب او لنان اك پارلاق پارچەلىرى رد ايدىر . »

سوزى هيچ برصورتله شايىان قبول شىيلردىن دىكىلەر . بو كون صرف ادبىائى سايەسندە انكلېزجەدن شىمىدى سوپىلنان رومجه يە قدر كوچك ، بىولك هر لساندە بر انقلاب وجودە كتىرن فرانسزجەدە شاعر وادىب اولان موسسهلىر ، لا مارتىنلىر ، رو سولرا او ياه ملتىك برقسم اعظمى طرفىدن اكلاشىمى مىكىن او لىيان بلاغت و فصاحتى دوزكۈن سوپىلر قادىنلاردىنى او كىنمشلىرى ؟ .. انكلترەدە مىلتىنلىر ؟ واردۇ ورئىلر ؟ شەھەلر ؟ تىنسىنلىر ؟ ايراندە سعدىيلر ، حافظ ئۆزى محىرى عقول او له رق كوشىرىدىكلىرى بلاغت و فصاحتى دوزكۈن سوپىلر قادىنلاردىنى او كىنمشلىرى ؟ .. وياخودا ئاژلىرى بو كون مەعرىفتىجە درجه كالىدە بولنان او روپا ئايلرىك بىلە برقسم اعظمى طرفىدن بلا تكليف اكلاشىمىدىني ايچون ردىي ايدىلەش ايدىكە مەلکەتىزدە بىر ترقى فوق العادە يە ابتدا ايدن ادبىيات جىدىدە خىرى دوزكۈن

سویلر قادینلردن او کرنجکی فصاحت و بلاغت ایله ورد ایده جک و همده بیچاره
اکرمک نامنی غصب ایلیه جک بـرـحـدـنـاـنـاسـک ظهورینه احتمال ویرلسون ...
صاحب مکتبک اعتقادینه قالیرسه آثار شعریه وادیه نک کوره جک تقدیر
حالدن زیاده استقباله عائدر . بـوـفـکـرـه اـیـسـه اوـرـوـپـانـک تـارـیـخـ اـدـبـیـاتـیـ اـثـبـیـوـکـ
برـدـلـیـلـ اوـلـهـ رـقـ کـوـسـتـرـیـلـیـرـ . اوـقـوـجـشـکـسـپـیـرـکـ مـیـلـتـنـکـ زـمـانـلـرـنـدـهـ قـیـمـتـلـرـیـ بـیـلـنـمـزـدـیـ .
براـکـرـمـ ظـهـورـیـ تـخـیـلـ اـیـدـرـکـ تـعـلـیـمـ اـدـبـیـاتـیـ وـآـنـکـ جـامـعـ اوـلـدـیـغـیـ کـالـاتـیـ هـانـکـیـ
فـکـرـ وـاسـتـدـلـالـهـ اـسـتـنـادـاـ سـرـیـعـ الزـوـالـ عـدـ اـیـدـیـلـیـوـرـ . فـرـضـ اـیـدـهـ لـمـ ، وـیـاـ آـرـزوـ
وـانتـظـارـ اـیـلـیـهـ لـمـ کـهـ اـحـحـابـ قـابـیـلـتـدـنـ بـرـایـکـنـهـ بـیـ اـکـرمـ دـهـ ظـهـورـ اـیـتـسـونـ ، لـسانـ
ادـبـیـزـهـ بـرـبـیـوـکـ انـقلـابـ کـوـسـتـرـسـونـ ، فـقـطـ بـنـهـ دـنـیـلـدـیـکـیـ کـبـیـ شـمـدـیـ اـتـخـابـ اوـلـنـانـ
پـارـچـهـلـرـیـ نـهـرـدـ اـیـدـهـ بـیـلـیـرـ . ، نـهـدـ آـنـکـلـهـ تـعـلـیـمـ اـدـبـیـاتـکـ سـرـیـعـ الزـوـالـ اوـلـدـیـغـهـ
حـکـمـ اوـلـنـهـ بـیـلـیـرـ ! ..

شناسی مرحوم ایله کال بک ادبیاتمزره کـتـوـرـدـکـلـرـیـ انـقلـابـ اـیـلـهـ طـرـزـمـعـهـوـدـ
عـتـیـقـیـ حـکـمـدـنـ اـسـقـاطـ اـیـتـدـیـلـرـ . فـقـطـ بـنـهـ نـاـیـلـرـیـ نـدـیـلـرـیـ شـاعـرـلـکـدـنـ کـیـمـنـهـ
ردـ اـیـمـدـیـ .

وـیـقـتـورـ هوـغـونـکـ فـرـانـسـهـدـهـ (ـقـلاـسـیـقـ) دـیـنـیـلـانـ اـصـوـلـ قـدـیـمـ اـدـبـیـ نـهـصـوـرـتـلـهـ
امـحـاـ اـیـتـدـیـکـیـ اوـرـوـپـاـ اـدـبـیـاـیـلـهـ بـرـازـ اـشـتـغـالـ اـیـدـنـلـرـ آـشـکـارـد~رـ . فـقـطـ بـنـهـ بـحـوـاـولـنـانـ
اوـاـصـوـلـ قـدـیـمـ اوـزـرـهـ یـازـیـلـانـ قـوـرـنـیـکـ اـثـرـلـرـیـ حـالـ یـشـایـوـرـ ؟ عـصـرـلـرـجـهـ دـهـ
یـشـایـهـجـقـ . اوـیـلـهـ حـیـاتـیـ قـنـاعـالـمـهـ نـسـبـتـلـهـ اـبـدـیـ اوـلـانـ اـفـکـارـشـاعـرـانـهـ بـرـطـاـقـ الفـاظـ
وـجـمـلـهـلـرـکـ آـرـزوـیـهـ موـافـقـ اوـلـدـیـغـیـ اـیـچـونـ سـرـیـعـ الزـوـالـ اوـلـدـیـغـیـ وـرـدـ اـیـدـیـلـهـ جـکـنـیـ
بـیـانـ اـیـمـکـ نـصـلـ جـاـئـزـ اوـلـوـرـ ؟ .. مـکـرـکـهـ آـثـارـ عـتـیـقـهـ حـزـکـ اـکـثـرـیـسـیـ کـبـیـ حـقـیـقـتـهـ
دـکـلـ ، زـمـانـلـرـنـدـهـ کـیـ اـعـتـقـادـاتـ باـطـلـهـیـهـ آـتـبـاعـ اـیـدـلـیـشـ اوـلـسـهـ ! ..

صاحب مقاله ترـجانـ حقـيقـتـدـنـ صـورـارـکـهـ طـرـزـاـبـدـهـ غـربـ وـشـرقـ اـدـبـاـسـنـدـنـ
هـانـیـکـیـسـنـهـ اـقـتـدـاـ اـیـلـهـ اـدـبـیـاتـ جـدـیدـهـ وـعـتـیـقـهـ نـکـ خـارـجـنـدـهـ بـرـلـسـانـ بـلـاغـتـ وـجـوـدـهـ
کـلـهـ جـکـ وـحـقـیـقـتـ غـنـتـهـسـنـکـ اوـبـاـبـدـهـ کـیـ فـکـرـیـنـهـ عـرـبـکـ ، عـجمـکـ ، تـرـکـ ، اوـرـوـپـانـکـ

هانكى ازلىرى نمونه كوسترييە جىك؟... يوقسە اور وپادە وجدان وذ كا كې ايکى جناح نورانى ايلە سمواتە اعتلا ايدن ادبىائى بر طرفە برا قەرق و شرقى مخاسن طبىعتى كې روچپور، سماى لطيفى كې نظر ربا بعض آثار شعرى يەسنى ردايىلە كندى باشىنە برا داب ايجاد ايمك اوسلە «ھومس» كې، «دانت» كې برقاچىيك سنه دە بركلان شعرا يە خخصوص او له بىايرلە.

معلوم دركە عجملىرىڭ اك بىوك ئاعسلىرى حافظ ايلە سعدىيدىر. عنانلىلر ك اك مشهور ادبا و شعرا سى ويىسى، نفعى، ندىم، نابى اولدىغىنده شىبه يوق. از كلتىرەدە مىلتىن، شەله، لورد بايرن، حكايىه تويسىلگىدە والتر سقوت و ساڭر او لىدىنى كې. فرانسەتك خوارقىن معدود او لان شуرا و ادبىاستن و يقتور هوغۇ، لامارتين، قونت دوليل، سوللى بىر دوم، مىشلە وار. شرق و غربىڭ اك بىوك شعرا و ادبىاستن او لوب يوقارىدە اسامىسى تعداد او لنان و هېرى ئىچىنده ظھور ايتدىكى ملاتە مدار افتخار او لان شاعر نىك. ادېلر ك هانكىلرى «ملتك اقسىم اعظمى طرقىدىن بلا تكىف» اكلا ئىلە جق ويا هانكىلرى نمونه طوتىلە جق؟. بو مكتوبك صاحى بىك قوتاه امىن دركە ترجمان حقىقت كندىسىنە يازدىقلرى شىلرى خلقىڭ اكثيرىسى كرچىكدىن بىك قولايقلەها كلا ئىلە جغى قزاوى يەدو مونتىن، پوتىسون دو ترای، پول دوقوق كې ارباب قلمى نمونه امثال او لەرق ابراز ايمز.

ادبیات جديده نىك يقىنده رد بىوريالە جغى ئەن ئەنسون. عنانك او زىرينه عكس ايمش بىرىيەدىزك ضيابى او قدر امواج طوفان انكىزك اىچىنده انطفادن سالم او لەرق نصل او عمان قيامت نمونك او زىرنىدە پارلارسە. ادبیات جديده دە آثار عتىقە و افكار ساڭرە چىرىنىڭ شىداندا عتراضا تى، آزىزىدە مصۈزىلزو وال او لەرق رونقى ادامە ايدىر.

سامى پاشازادە

لۇندرەدن : ۸ تىرىزىن اول سنه ۱۹۹۸

سزا ئى